Evropský parlament
2024-2029

Výbor pro zahraniční věci

2025/2019(INI)

10.2.2025

NÁVRH ZPRÁVY

o zprávách Komise o Kosovu za roky 2023 a 2024
(2025/2019(INI))

Výbor pro zahraniční věci

Zpravodaj: Riho Terras

PR_INI

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....9

PŘÍLOHA: SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJ OBDRŽEL PODNĚTY 10

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o zprávách Komise o Kosovu za roky 2023 a 2024
(2025/2019(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na Dohodu o stabilizaci a přidružení mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii na jedné straně a Kosovem na straně druhé[1], která vstoupila v platnost dne 1. dubna 2016,

– s ohledem na žádost Kosova o členství v Evropské unii ze dne 15. prosince 2022,

– s ohledem na žádost Kosova o členství v Radě Evropy ze dne 12. května 2022,

– s ohledem na rámcovou dohodu mezi Evropskou unií a Kosovem o obecných zásadách účasti Kosova na programech Unie[2], která je v platnosti od 1. srpna 2017,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1529 ze dne 15. září 2021, kterým se zřizuje Nástroj předvstupní pomoci (NPP III)[3],

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1449 ze dne 14. května 2024 o zřízení nástroje pro reformy a růst pro země západního Balkánu[4],

– s ohledem na závěry předsednictví ze zasedání Evropské rady v Soluni ve dnech 19. a 20. června 2003,

– s ohledem na prohlášení ze summitů EU a západního Balkánu z 13. prosince 2023 a 18. prosince 2024, které se konaly v Bruselu,

– s ohledem na berlínský proces zahájený dne 28. srpna 2014,

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 5. února 2020 nazvané Posílení procesu přistoupení – přesvědčivá perspektiva EU pro západní Balkán (COM(2020)0057),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 6. října 2020 nazvané Hospodářský a investiční plán pro západní Balkán (COM(2020)0641),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 8. listopadu 2023 nazvané Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2023 (COM(2023)0690), doprovázené pracovním dokumentem útvarů Komise nazvaným Zpráva o Kosovu za rok 2023 (SWD(2023)0692),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 8. listopadu 2023 nazvané Nový plán růstu pro západní Balkán (COM(2023)0691),

[1] Úř. věst. L 71, 16.3.2016, s. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2016/342/oj.
[2] Úř. věst. L 195, 27.7.2017, s. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2017/1388/oj.
[3] Úř. věst. L 330, 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[4] Úř. věst. L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 20. března 2024 o předvstupních reformách a přezkumech předvstupní politiky (COM(2024)0146),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 30. října 2024 nazvané Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2024 (COM(2024)0690), doprovázené pracovním dokumentem útvarů Komise nazvaným Zpráva o Kosovu za rok 2024 (SWD(2024)0692),

– s ohledem na přehled a hodnocení programu hospodářských reforem Kosova ze strany Komise ze dne 31. května 2023 a 13. června 2024,

– s ohledem na společné závěry hospodářského a finančního dialogu mezi EU a zeměmi západního Balkánu a Tureckem, které přijala Rada dne 16. května 2023, a na společné závěry hospodářského a finančního dialogu mezi EU a zeměmi západního Balkánu, Tureckem, Gruzií, Moldavskou republikou a Ukrajinou, které přijala Rada dne 14. května 2024,

– s ohledem na rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 1244 ze dne 10. června 1999 k poradnímu stanovisku Mezinárodního soudního dvora ze dne 22. července 2010 o otázce souladu jednostranného vyhlášení nezávislosti Kosova s mezinárodním právem a na rezoluci Valného shromáždění OSN č. 64/298 ze dne 9. září 2010, jež vzala na vědomí obsah stanoviska Mezinárodního soudního dvora a uvítala připravenost EU zprostředkovat dialog mezi Srbskem a Kosovem,

– s ohledem na první dohodu o zásadách, jimiž se má řídit normalizace vztahů mezi vládami Srbska a Kosova, ze dne 19. dubna 2013, na dohody ze dne 25. srpna 2015 a na probíhající dialog o normalizaci vztahů, jehož je EU zprostředkovatelem,

– s ohledem na dohodu z Bruselu ze dne 27. února 2023 a na dohodu z Ochridu ze dne 18. března 2023 a na její prováděcí přílohu,

– s ohledem na rozhodnutí Rady (SZBP) 2023/1095 ze dne 5. června 2023, kterým se mění společná akce 2008/124/SZBP o Misi Evropské unie v Kosovu na podporu právního státu (EULEX Kosovo)[5] a které prodloužilo trvání mise do 14. června 2025,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/850 ze dne 19. dubna 2023, kterým se mění nařízení (EU) 2018/1806, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni (Kosovo)[6],

– s ohledem na závěrečnou zprávu volební pozorovatelské mise Evropské unie o komunálních volbách v Kosovu v roce 2021,

– s ohledem na čtvrté zasedání Rady stabilizace a přidružení EU-Kosovo, které se konalo dne 7. prosince 2021 v Bruselu,

– s ohledem na svá předchozí usnesení o Kosovu,

[5] Úř. věst. L 146/22, 6.6.2023, s. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/1095/oj.
[6] Úř. věst. L 110, 25.4.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/850/oj.

– s ohledem na společná doporučení, která přijal Parlamentní výbor pro stabilizaci a přidružení EU-Kosovo na své 12. schůzi dne 9. prosince 2024,

– s ohledem na index vnímání korupce z roku, který vypracovala organizace Transparency International,

– s ohledem na článek 55 jednacího řádu,

– s ohledem na zprávu Výboru pro zahraniční věci (A10-0000/2025),

A. vzhledem k tomu, že politika rozšiřování je jedním z nejúčinnějších nástrojů zahraniční politiky EU a že vykazuje nejlepší výsledky v oblasti podněcování a podpory zásadních reforem;

B. vzhledem k tomu, že demokracie a právní stát jsou základními hodnotami, na nichž je EU založena;

C. vzhledem k tomu, že každá země procesu rozšíření je posuzována na základě svých výsledků a že je harmonogram a postup přistoupení určen prováděním nezbytných reforem;

D. vzhledem k tomu, že EU je největším poskytovatelem finanční podpory Kosovu;

Závazek v souvislosti s přistoupením k EU

1. oceňuje odhodlání Kosova vstoupit do EU, které odráží jasnou strategickou geopolitickou volbu, a silnou podporu občanů Kosova na jeho evropské cestě;

2. znovu opakuje své pevné přesvědčení, že budoucnost Kosova je v EU a že veškeré úsilí o vyvedení Kosova z „šedé zóny“ je v zájmu obyvatel Kosova i EU, zejména v kontextu rostoucí konkurence s autoritářskými režimy;

3. podporuje žádost Kosova o členství v EU; vyzývá členské státy, které dosud neuznaly nezávislost Kosova, aby tak neprodleně učinily;

4. vítá uvolnění vízového režimu schválené v prosinci 2022 a platné od 1. ledna 2024, které je hmatatelným výsledkem stále užších vztahů Kosova s EU;

5. bere na vědomí znatelný pokrok v oblasti spravedlnosti, svobody a bezpečnosti, boje proti organizované trestné činnosti a fungujícího tržního hospodářství; vyjadřuje politování nad tím, že pokrok v oblasti právního státu je stále omezený;

6. oceňuje pokračující sbližování Kosova se zahraniční a bezpečnostní politikou EU, zejména jeho důrazné odsouzení útočné války Ruska proti Ukrajině i provádění omezujících opatření EU vůči Rusku a Bělorusku;

7. vyzývá k okamžitému zrušení opatření EU vůči Kosovu, která už nejsou odůvodněná a jsou v rozporu s prokazatelným závazkem Kosova vůči evropským hodnotám a dosahování souladu s politikami EU;

8. znovu vyjadřuje svou podporu pro žádost Kosova o členství v Radě Evropy a plán této země připojit se k programu NATO Partnerství pro mír;

Demokracie a právní stát

9. vítá významný pokrok při řešení většiny dlouhodobých doporučení volební pozorovatelské mise EU a při předkládání konsensuálního zákona o všeobecných volbách; konstatuje, že tento zákon poskytuje odpovídající základ pro konání demokratických voleb v souladu s mezinárodními a regionálními normami; konstatuje, že na pozvání kosovského prezidenta vyslala Evropská unie volební pozorovatelskou misi EU, včetně delegace pozorovatelů z řad poslanců Evropského parlamentu, ke sledování parlamentních voleb, které se konaly v Kosovu dne 9. února 2025;

10. vítá přijetí zákona o zvláštním státním zastupitelství a pokrok v rozhodování případů korupce, zdůrazňuje však, že výsledky jsou i nadále ovlivněny omezenými zdroji a absencí nestrannosti;

11. se znepokojením konstatuje, že hodnocení Kosova v indexu vnímání korupce je i nadále neuspokojivé; zdůrazňuje, že získání důvěry občanů vyžaduje nejen legislativní reformy, ale také viditelné výsledky při vyšetřování, stíhání a usvědčování případů korupce;

12. vyjadřuje vážné znepokojení nad systémovými slabinami kosovského soudnictví, zejména pokud jde o nezávislost systému soudnictví a respektování dělby moci; znovu vyjadřuje znepokojení nad průtahy v soudních řízeních a kritikou soudních rozhodnutí v jednotlivých případech ze strany vládních úředníků;

13. vítá účast kosovských Srbů v parlamentních volbách a vybízí jejich zvolené zástupce, aby se aktivně zapojili do kosovského legislativního rámce a podpořili tak prosperující budoucnost Kosova;

14. bere na vědomí stálý nárůst počtu obvinění a rozsudků v souvislosti s organizovanou trestnou činností, zdůrazňuje však, že je třeba, aby státní zastupitelství a policie posílily svůj společný postup proti zločineckým skupinám a sítím; vyjadřuje znepokojení nad bezpečnostními problémy na severu Kosova, zejména po útoku v Banjské/Banjskë v září 2023, který si vyžádal značné policejní zdroje;

15. znovu stvrzuje svůj závazek zachovat a posílit spolupráci s kosovským Národním shromážděním a jeho poslanci při podpoře demokratických procesů souvisejících s evropskou cestou Kosova prostřednictvím stávajících nástrojů a iniciativ Parlamentu na podporu demokracie; je přesvědčen, že po volbách konaných 9. února 2025 je možné toto partnerství oživit a dále upevňovat;

16. odsuzuje závažné bezpečnostní incidenty na severu Kosova na konci listopadu 2024, z nichž k nejzávažnějšímu došlo u obce Vragë v Zubin Potoku, kde výbušná zařízení poškodila hlavní kanál systému Ibër Lepenc; vyjadřuje podporu kosovským institucím při vyšetřování těchto trestných činů, aby mohli být pachatelé postaveni před soud;

Základní svobody a lidská práva

17. konstatuje, že Kosovo má nezbytné institucionální uspořádání pro prosazování a ochranu lidských práv; zdůrazňuje však, že ochrana lidských práv je kvůli omezeným lidským a finančním zdrojům stále slabá;

18. bere na vědomí pluralitní mediální prostředí v Kosovu a zdůrazňuje úlohu Nezávislé komise pro sdělovací prostředky, jejíž autonomii při rozhodování je třeba důsledně zajistit; vyzývá k větší transparentnosti vlastnictví sdělovacích prostředků a jejich financování s cílem posílit nezávislost a pluralitu sdělovacích prostředků;

19. vyjadřuje vážné znepokojení nad výrazným nárůstem útoků na novináře a strategických soudních řízení proti účasti veřejnosti;

Usmíření a dobré sousedské vztahy

20. oceňuje zapojení Kosova do řady iniciativ v oblasti regionální spolupráce a vybízí jej, aby zintenzivnilo své úsilí o usmíření a snažilo se o vyřešení sporů z minulosti;

21. znovu vyjadřuje svou plnou podporu dialogu, který zprostředkovává EU, a vítá jmenování Petera Sørensena zvláštním zástupcem EU pro dialog mezi Bělehradem a Prištinou;

22. připomíná, že důležitým předpokladem dosažení komplexní právně závazné dohody o normalizaci je konstruktivní zapojení kosovských i srbských orgánů; vyzývá Kosovo i Srbsko, aby se vyvarovaly jednostranných kroků, které by mohly vést k eskalaci napětí; žádá, aby byly respektovány a plně provedeny veškeré předchozí dohody, včetně vytvoření sdružení/společenství obcí se srbskou většinou; vyzývá jednající strany, aby obnovily plné fungování všech kosovských institucí;

23. očekává, že Kosovo a Srbsko budou plně spolupracovat a přijmou veškerá nezbytná opatření s cílem zadržet pachatele teroristického útoku z Banjanska a urychleně je postavit před soud; vyjadřuje politování nad tím, že Srbsko dosud nestíhá viníky, zejména Milana Radoičiće, místopředsedu strany Srpska Lista; opakuje, že pachatelé teroristického útoku v Zubin Potoku musí být rovněž pohnáni k odpovědnosti a musí být neprodleně postaveni před soud;

24. vyzývá místopředsedkyni Komise, vysokou představitelku Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a Komisi, aby se aktivněji zapojily do vedení dialogu; vyzývá k posílení úlohy Evropského parlamentu při usnadňování dialogu;

25. odsuzuje veškeré kroky, které ohrožují stabilitu a proces usmíření, včetně napětí na severu Kosova; zdůrazňuje, že obě strany musí plně provádět všechny dosažené dohody a vyvarovat se jednostranných kroků, které by mohly vést k eskalaci napětí; vyzývá kosovskou policii, aby zajistila úplné dodržování všech požadavků právního státu a lidských práv a aby zajistila, že na severu Kosova budou nasazeny etnicky reprezentativní síly, které budou zcela splňovat zákonné požadavky; připomíná společnou odpovědnost všech obyvatel Kosova za udržení míru a právního státu;

Sociálně-ekonomické reformy

26. vítá aktivní zapojení Kosova do provádění nového plánu růstu pro západní Balkán,

jehož cílem je prohloubit reformy související s EU a snížit socioekonomické rozdíly mezi členskými státy EU a zeměmi západního Balkánu;

27. vítá pokrok, kterého Kosovo dosáhlo v rozvoji fungujícího tržního hospodářství, a vyzývá Kosovo, aby provedlo nezbytné strukturální reformy k řešení fiskálních problémů;

28. konstatuje, že v oblasti digitální transformace veřejných služeb dosáhlo Kosovo jen omezeného pokroku; zdůrazňuje, že je třeba, aby tato transformace proběhla v souladu s právními předpisy EU v oblasti digitálních technologií;

29. naléhavě vyzývá kosovskou vládu, aby zajistila lepší přístup ke službám zdravotní péče; konstatuje, že výdaje na zdravotní péči zůstávají druhé nejnižší v regionu;

Energetika, životní prostředí, udržitelný rozvoj a propojení

30. konstatuje, že Kosovo dosáhlo určitého pokroku v oblasti bezpečnosti dodávek energie, ale je i nadále do značné míry závislé na zastaralých elektrárnách, které silně znečišťují životní prostředí a představují vážná zdravotní a environmentální rizika; konstatuje, že Kosovo musí zajistit časově efektivní provádění svého energetického programu na období 2022–2025, aby splnilo své ambiciózní cíle;

31. naléhavě vyzývá Kosovo, aby zlepšilo dodržování emisních stropů, zlepšilo začlenění environmentálních hledisek do odvětvových politik a přijalo nezbytná opatření pro kontrolu znečištění a nakládání s odpady v souladu s mezinárodními normami;

°

° °

32. pověřuje svou předsedkyni, aby toto usnesení předala předsedovi Evropské rady, Komisi, místopředsedkyni Komise, vysoké představitelce Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a bezpečnostní politiku, vládám a parlamentům členských států a prezidentovi, vládě a Národnímu shromáždění Kosova.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Evropský parlament pozorně sleduje politický a socioekonomický vývoj v Kosovu a předkládá svou zprávu v návaznosti na zprávu Evropské komise o pokroku Kosova. Po poslední zprávě přijaté v roce 2023 se Evropský parlament vrátí ke své tradici přijímání výročních zpráv – v roce 2024 to nebylo možné kvůli volbám do Evropského parlamentu a sestavování nové Komise.

Souhrnně lze říci, že v letech 2023 a 2024 Kosovo učinilo významné pokroky v oblasti volebních reforem, odolnosti ekonomiky a ochrany základních práv. Přetrvávají však problémy v oblasti reformy soudnictví, svobody sdělovacích prostředků, účinnosti veřejné správy a digitalizace veřejných služeb. Pro pokrok Kosova na cestě k evropské integraci je zásadní pokračující odhodlání ke komplexním reformám a inkluzivní správě věcí veřejných.

Některé z problémů Kosova jsou zděděnými problémy, jejichž řešení vyžaduje zapojení celého regionu do širšího integračního procesu Evropské unie. Dialog mezi Prištinou a Bělehradem, který byl zahájen s cílem najít kompromis přijatelný pro obě strany, bohužel dosud nepřinesl očekávané výsledky. Nová Evropská komise, stejně jako Evropský parlament a členské státy, musí rozhodně udělat vše, co je v jejich silách, aby zajistily, že dialog mezi Prištinou a Bělehradem bude pokračovat s novou silou. Jmenování nového zvláštního zástupce Petera Sörensena je proto velmi pozitivní.

Rozšíření Evropské unie je jedním z nejdůležitějších úspěchů EU a musí pokračovat. Širším geopolitickým cílem rozšíření je odstranit z mapy Evropy tzv. šedé zóny. Významné změny, k nimž došlo v souvislosti s ruskou útočnou válkou proti Ukrajině, musí zvýšit připravenost Evropské unie čelit konkurenčním autoritářským globálním hráčům. Rusko i Čína prokázaly, že mají na západním Balkáně zcela zřejmé zájmy.

V této zprávě chce zpravodaj poskytnout přehled a hodnocení Evropského parlamentu týkající se nejdůležitějších úspěchů a výzev, kterým Kosovo čelí dnes a bude čelit v blízké budoucnosti. V této zprávě rozhodně nelze postihnout všechny problematické oblasti a výzvy. Jedním z důležitých předpokladů pro vypracování této zprávy byla možnost navštívit Kosovo během zjišťovací mise a setkat se s vládními úředníky, představiteli opozice a zástupci občanské společnosti. Při přípravě této zprávy došlo k velmi užitečné výměně názorů se zástupci jednotlivých orgánů Evropské unie a mezinárodních organizací, za což je zpravodaj velmi vděčný.

PŘÍLOHA: SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJ OBDRŽEL PODNĚTY

Zpravodaj v souladu s článkem 8 přílohy I jednacího řádu prohlašuje, že při vypracovávání návrhu zprávy až do okamžiku jejího přijetí ve výboru obdržel podněty od těchto subjektů nebo osob:

Subjekt nebo osoba
European External Action Service (EEAS)

Výše uvedený seznam je sestaven na výhradní odpovědnost zpravodaje.